List 34. **NOVICE** Tečaj LIX.

gospodarske, obrtniške in národne.

Izhajajo vsak petek ter stanejo v tiskarni prejemane za celo leto 6 kron, za pol leta 3 krone in za četrt leta 1 krono 50 vin., — po pošti prejemane pa za celo leto 7 kron, za pol leta 3 krone 50 vin., za četrt leta 1 krona 80 vin. — Za prinašanje na dom v Ljubljani se plača na leto 80 vin. Naročnino prejema upravništvo v Blasnikovi tiskarni. — Oglase (inserate) vzprejemlje upravništvo, in se plača za vsako vrsto za enkrat 16 vin., za dvakrat 24 vin., za trikrat 30 vin. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu „Novic“.

V Ljubljani 23. avgusta 1901.

Politični oddelek.

Polom na Nemškem.

(Slovencem v svarilo).

Z letom 1895. se je v Nemčiji začel kolosalen gospodarski razvoj, da tacega ne pozna zgodovina modernih držav. Industrija in trgovina sta se neznansko povzdignili. A to je trajalo samo do lanskega leta. Tedaj se je pokazalo, da je silno mnogo zavoženega in da je tudi „im Reiche der Gottesfurcht und frommen Sitte“ marsikaj gnilega. Lani se je začel polom, še sedaj poka v stavbi nemškega narodnega gospodarstva in še ne ve nihče, kaj bo iz tega, samo čuti se hitro nazadovanje v industriji in v trgovini.

Polomi na Nemškem imata dve strani: jedna nam kaže, kam doveda drznost pri gospodarskih podjetjih, druga zopet, kam dovede organiziranje brez zdrave podlage. Na sleparstvo kot sovzrok teh polomov se ne bomo ozirali.

Začeli so se polomi na Pruskem z ondotnimi hipotečnimi bankami. Kar po vrsti so cepale te banke in izgubljeni so bili nešteti milijoni. Resnica je, da se je tudi sleparilo, ali sleparstva bi bile te banke še prestale, da ni bilo vse na nezdravi podlagi organizirano. Pruska in hipotečna banka sta namreč ustvarili celo armado manjših bank. Držali sta se pri tem sistema, ki so ga vsi izvedeni nacijonalni ekonomi že davno obsodili in ožigosali in ki ima v nemškem jeziku prekarakteristično ime „verschachtelungssistem“. Po tem sistemu stvarjajo večja podjetja kar mogoče mnogo malih. To ima včasih, pametno in previdno izvršeno, še svojo dobro stran, največkrat pa se to izjalovi. Poguben je bil ta sistem z nacijonalnoekonomičnega stališča doslej v obče govorjeno skoro povsod.

Ta sistem je ugonobil najprej pruske hipotečne zavode in potem po istem sistemu osnovani del kemične industrije na Nemškem. Kummerjeve tovarne, ki so bile mati mnogih hčera, so padle, zadušile svoje otroke in pognale v zrak draždansko kreditno banko ter uničili nebroj eksistenc.

Ti polomi so najgrozovitejša obsodba te nove metode, takoimenovanega Verschachtelungssistema. Ta sistem je na Nemškem ubit, a spoznanje o njegovi pogubnosti so Nemci prokleto drago plačali.

Tudi v nas je na tem sistemu osnovanih največ gospodarskih podjetij, namreč zadrug. „Ljudska posojilnica“ je rodila nebroj malih posojilnic, konsumnih društev, Gospodarsko zvezo, Zadružno tiskarno, Katoliško stavbinsko društvo, Vinogradniško društvo itd. Vsa ta organizacija ima do pičice tisto podlago, kakor prej omenjena podjetja na Nemškem in menda ga danes že ni razsodnega človeka v deželi, ki bi ne bil prepričan, da vzame ta organizacija žalosten konec.

Pri snovanju te organizacije, od katere preti ljudskemu blagostanju silna nevarnost se ni postopalo samo po napačnem sistemu, ki je učakal na Nemškem tako strašen konec, ampak postopalo se je tudi s prav tisto drzovitostjo, vsled katere je na nemškem nastal polom pri neki drugi vrsti podjetij.

Leta 1838. ustanovljena „Leipziger Bank“ je meseca junija napovedala bankerot. Ta banka je imela velik ugled v Nemčiji, bila je visoko čislana v vseh trgovskih krogih in si pridobila velikih zaslug za gospodarsko povzdigo Nemčije. Ta banka je padla vsled njenih zvez s Kaselsko „Trebertrockungsactiengesellschaft“. Mej vsemi nemškimi gospodarskimi družbami je ta jedna najmlajših; ustanovljena je bila l. 1889. Godilo se ji je dobro, dokler se ni zaljubila v Bergmanov patent destiliranja lesa. Družba je v izkoriščanje tega patenta ustanovila vse polno novih podjetij, kacih 15 kemičnih tovarn na Nemškem, družbe na Dunaju, v Bosni, na Ogrskem, na Finskem, na Francoskem, na Laškem, na Nizozemskem in na Ruskem. Družba je svojo prvotno skromno glavnico 350.000 mark povečala na 20 milijonov

kurzi akcij so rasli čudovito in so 24. junija tekočega leta stali na 170 % nominalne vrednosti. Dan pozneje je bankerotirala „Leipziger Bank“ in kurzi so 26. junija padli na 20 % od nominalne vrednosti. Nesreča se je zgodila, ker se Bergmanov patent ni obnesel. Družba ni tedaj likvidirala, ter je jemala pri banki denar, da je plačevala dividende.

Človeka streseta strah in groza, kadar pomisli, da je tudi „Gospodarska zveza“, to središče obupne organizarije v naši deželi, v najtesnejši zvezi z „Ljudsko posojilnico“, kjer leži šest milijonov kron slovenskega denarja, za katere nimajo vlagatelji nobene varnosti. „Gospodarska zveza“ je tako zaljubljena v konsumna društva in v kmetske posojilnice, ki so danes malone vse blizu propada, kakor je bila kaselska družba v Bergmanov patent, in je z „Ljudsko posojilnico“ v isti zvezi, kakor kaseljska družba z „Leipziger Bank“.

Obhajajo nas mučne slutnje, da se bliža velika nesreča.

Politični pregled.

Notranji položaj. — Zadnje dni so bili razni ministri v Ischlu pri cesarju. Bil je tam minister zunanjih del, grof Goluchowski, potem sta bila tam avstrijski ministrski predsednik Körber in ogrski ministrski predsednik Szell. Tema sta sledila avstrijski in ogrski finančni minister in naposled še minister dr. Rezek. Kaj je bil namen teh avdijenc, še ni znano. V zadnjih letih se je vselej, kadar so ministri romali v Ischl, zgodilo kaj velicega in zato se tudi sedaj tem avdijencam posvečuje v časopisju posebna pozornost.

† **Dr. Kaizl,** jeden najduhovitejših mej mladočeškimi politiki, ki je bil duša Thunovega ministrstva, v katerem je imel v rokah finančni portefelj, je v ponedeljek vsled zastrupljenja krvi umrl. Kaizl je bil znamenit politik modernega kroja in bil poklican, igrati v naši državi še veliko ulogo. Dosegel je starost 52 let.

Nemci med sabo. — Že večkrat omenjeni boj mej nemškimi nacijonalci in mej nemškimi radikalci zadobiva čedalje ostrejše oblike. Vsepovsod se kaže, da bodo nemški radikalci vsaj pri deželnozborskih volitvah na Češkem zmagali, ter Pradejevo frakcijo z židovskimi pomočniki vred poteptali. Vlada računa seveda še vedno z nemškimi nacijonalci, ki imajo v alpskih krajih trdno zaslombo. Körber jim hoče dati celo posebnega nemškega ministra. Temu se pa Slovani, zlasti Čehi, upirajo in je ta odpor docela upravičen. Vsa ministrstva, kar jih je doslej imela Avstrija, so bila nemška. V sedanjem ministrstvu sta jeden Čeh in jeden Poljak, vsi drugi ministri so Nemci ne le po rodu, ampak tudi po mišljenju. Vse kaže, da vlada načelo: Samo Nemci so poklicani, vladati našo državo. To načelo pa mora pasti in bo padlo na vsak način.

Bosna. — Bosanski podkralj, minister Kallay, je sedaj v veliki stiski. Sleparska „Trebertrocknungsgeselschaft“ v Kasslu je bankerotirala in njenega ravnatelja so zaprli. Pri ti priliki se je pokazalo, da je ta sleparska družba v raznih deželah ustanavljala nekake podružnice. Tako podružnico, ki se je potem spremenila v samostojno delniško društvo, je ustanovila tudi v Bosni in gosp. Kallay je to družbo silno protežiral ter jej naklonil uprav neverjetne olajšave. Še davkov ni bilo treba plačati tej družbi. Zdaj, ko je bankerotirala kaselska družba, je prišlo na dan to razmerje mej sleparsko materjo na Nemškem in njeno bosansko hčerjo, kar je Kallaya zelo kompromitiralo. Posledica tega je bila, da je Kallay bosanski družbi odtegnil vse dovoljene ji olajšave. To se pravi: dal je to po listih razglasiti, ali mi ne verjamemo, da bi bil to tudi resnici storil

Srbija. — Ta teden so se vršile volitve v senat. Izvoljeni so bili sami pristaši sedanje vlade, sicer privrženci radikalne stranke. Razmerje mej Srbijo in Črno goro je postalo zopet jako intimno. Govori se celo, da hoče srbski kralj, ako ne dobi otrok, pripoznati črnogorskega kneza kot svojega naslednika.

Bolgarska. — Velevažni proces proti predsedniku in trem članom macedonskega odbora zaradi umorov raznih turških in rumunskih vohunov se je končal s tem, da so bili vsi obtoženci oproščeni. Ta proces je imel eminentno politični značaj in je vsled njegovega izida situvacija bolgarskega ministrstva postala jako neugodna.

Francija. — Zadnje dni je vlada obelodanila izvršilno naredbo k zakonu o kongregacijah. Katoliški listi pravijo, da se je s to naredbo rečeni zakon še poostril. Ta naredba določa namreč, da dobe samo tisti redovi dovoljenje, ostati na Francoskem, ki se podrede škofom, mej tem, ko so bili redovi doslej podrejeni le direktno Rimu. Redovi se tej odločbi večinoma ne bodo hoteli podvreči, nego se bodo izselili.

Vojna v južni Afriki. — Angleška javnost sicer v obče veruje, da je, kakor je izjavil Chamberlain, guerila-vojna v južni Afriki že pri kraji in da imajo Angleži samo še opraviti z briganti, kateri se postrele, a vzlic temu je verjetneje, da je položaj Burov še vedno dosti trden. Buri so se večinoma potegnili na Kapsko ozemlje in prouzročili tam revolte. Zavzeli so celo važno mesto Bremersdorp. Angleži kratko malo niso več sposobni za ofenzivo, ampak se omejujejo na defenzivo. To je jako sumljivo in opravičuje kolikor toliko mnenje, da bodo Buri na vse zadnje venderle zmagali.

Obrtnija.

Nova žganjarina in pobiranje dodatnega davka od žganja.

(Konec.)

2. Glede ovedbe alkoholovitosti:

a) Žganje v sodih je s stodelnim alkoholometrom na predpisan način gradirati ter v to svrho vzeti iz vsacega soda z natego ali s kakim drugim pripravnim orodjem poskušnjo iz srednih plastij.

Ako bi preizskušen alkoholometer ne bil na razpolago, dejati je iz posameznih sodov vzete poskušnje posebej v dobro očiščene in poprej z žganjem iz istega soda izplaknjene steklenice, katere je zapečatiti ter ovedeti alkoholovitost vpričo stranke, ki se ima k temu pozvati, pri najbližjem finančnem organu, ki ima preizkušen alkoholometer.

b) Pri žganju v reservoarjih ali v drugih velikih posodah vzeti je poskušnje v jednakih množinah iz zgornje, srednje in spodnje plasti, jih dobro premešati in nato določiti njih alkoholovitost.

c) Ako je žganje v steklenicah in jednakih majhnih posodah in ako se ovedba prave alkoholovitosti v smislu pod lit. *e* in št. 3 navedenih določb sploh ne sme opustiti, omejiti se ne sme na ponamerno gradiranje.

d) Ako gre za žgane opojne tekočine, katere se z alkoholometrom ne dado kar naravnost gradirati kakor likerji, oslajeno žganje, in se napoved alkoholovitosti v smislu oddelka II., odstavek 4., ni opustila, ovedeti imajo finančni organi alkoholovitost, katero je vzeti za podlago plačilu dodatnega davka, na način, ki je predpisan za ovedbo alkohola v likerjih (dodatek A, II. B k izvršilnemu predpisu k zakonu o davku na žganje).

Ako dotični finančni organ potrebne priprave nima pri roki, poistiniti je v zapisniku množino tekočine ter uposlati poskušnje posameznih vrst pod pečatom finančnega organa in stranke na finančno oblastvo prve stopinje, ki ima odrediti preiskavo ter na podlagi izvida tudi vse nadaljno.

Žgane opojne tekočine, ki niso ali ki so zelo malo oslajene ter take z ingredijencami pomešane, je preizkusiti vedno z uradnim alkoholometrom.

e) Ako odpade napoved alkoholovitosti, ker skupna zaloga v posameznem slučaju množine pet hektolitrov ne presega ali ker gre za žgane opojne tekočine v zaprtih, v trgovini običajnih steklenicah ali za likerje ali za oslajeno žganje, vzeti je alkoholovitost

aa) pri Francovem žganju, rumu in araku s . . . . . 65 stopinjami,

bb) pri konjaku, whiskyju, žganju iz češenj in tropin, pri slivovki in boroviczki in takozvanem naravnem žganju s . 40 „

cc) pri likerjih vseh vrst in pri oslajenem žganju s . . . . . 35 „

stodelnih alkoholometerskih lestvic.

Ako se vrivajo proti pravosti prijave gledé vrst žganja pomisleki, na pr. pomislek, da so se visoko stopnjate opojne tekočine prijavile kot naravno žganje ali s sladkorjem pomešan špirit kot liker, treba je po možnosti sumljive žgane opojne tekočine prej preizkusiti. Ako je sum utemeljen, pričeti je z ovedbo prave alkoholovitosti vseh dodatnemu davku zavezanih nalog dotične stranke (lit. *a* do *d*) in radi neresnične prijave proti stranki uvesti kazensko postopanje. Odmeri dodatnega davka je v takem slučaju vzeti za podlago z dejansko ovedbo poistinjena alkoholovitost.

Alkoholovitost dodatnemu davku podvrženih esenc, zdravilnih tinktur in izvlečkov je pri računu upoštevati s 70, alkoholovitost dodatnemu davku podvrženih parfumerijskih izdelkov z 90 stopinjami stodelne alkoholometerske lestvice.

f) V onih slučajih, v katerih se alkoholovitost naznani ali če gre za žgane opojne tekočine drugačne vrste kakor prej navedenih vrst, je opustiti neposredno ovedbo prave alkoholovitosti takrat, kadar stranka isto izkaže s svojimi obrtnimi knjigami, fakturami itd., proti katerih pravosti ni pomisleka.

3. V tvornicah za liker se dejanska ovedba zalog žganih opojnih tekočin takrat opusti, kadar podjetniki opravijo prijavo zalog na ta način, da najkasneje 1. septembra l. 1901 predlože finančnemu oblastvu prve stopinje ne podlagi inventure podroben izkaz o istega dne v posesti podjetnika se nahajajočih množinah dodatnemu davku podvrženih žganih opojnih tekočin po skupinah blaga iste alkoholovitosti in se zadovole s tem, da odposlanec finančnega oblastva prve stopinje pravost podanih napovedij morebiti še s pogledom v podjetniških prostorih in z upogledom v obrtne knjige, oziroma, v kolikor gre za napovedano alkoholovitost, na ta način preizkusi, da pregleda in preišče odvzete poskušnje. Pri tem je dovoljeno, da se prijavijo odstotki alkohola s številkami na spodaj zaokroženimi od deset do deset, tako da se na pr. vse opojne tekočine, katerih alkoholovitost se vrti med 50 in vštevši 59 odstotki, smejo prijaviti z alkoholovitostjo 50 odstostkov.

Ako se pri takošnji preizkušnji pojavijo pomisleki proti pravosti strankinih napovedij, je brezuvetno pričeti z dejansko ovedbo cele zaloge.

Odpadajoči dodatni davek ima predpisati finančno oblastvo prve stopinje.

Na prošnjo more finančno oblastvo prve gori navedeno olajšavo dovoliti tudi za gotova prodajališča tovarniških podjetij.

IV. Uradno obravnavanje o prehodnem postopanju podvrženih, dodatnemu davku zavezanih žganih opojnih tekočin.

Dodatni davek za one žgane opojne tekočine, katere se odpošljejo v deželah ogrske krone, v Bosni in Hercegovini pred 1. septembrom l. 1901 na prejemnike v okolišu veljavnosti zakona, a dospo še-le 1. septembra l. 1901 ali kasneje v to ozemlje, predpiše se prejemniku pošiljatve za jedno izdajo izkaznice (obrazek št. III. k § 5. ukaza finančnega ministrstva z dne 20. julija 1899, drž. zak. št. 128) v plačilo tekom osem dni od strani dostavbnega urada.

Predpis se izvrši na ta način, da se koncem izkaznice pristavi naslednja klavzula:

„Za gori navedeno množino alkohola ima (I. I.) . . . . . v . . . . . pri c. kr. . . . . uradu 4 . . . . . plačati na dodatnem davku na žganje znesek . . . . kron . . vin., reci . . . . . tekom osem dni, da se izogne izvršilu“.

Odmeri je vzeti za podlago od pošiljanega urada ugotovljena množina alkohola, seveda če ni od dostavbnega urada ovedena množina alkohola večja, v katerem slučaju ima le-ta služiti v podlago. O opravljenem vplačilu izroči se stranki plačilno potrdilo.

V. Vplačilo v obrokih, odnosno kreditiranje dodatnega davka.

Kdor se hoče poslužiti v zakonu dovoljenega vplačila v obrokih, odnosno, ako gre za tvornice likerja, dopuščenega kreditiranja dodatnega davka, katerega je vplačati, ima najkasneje do 4. septembra l. 1901 v to svrho prositi za dovoljenje pri finančnem oblastvu prve stopinje, v čegar okolišu se nahaja obdačljiva zaloga žganja in v prošnji zajedno izrecno navesti, katere obroke želi, odnosno za kateri čas zahteva izdelovalec likerjev odgoditev.

Obroke do šest mesecev, od dneva doteklosti računjeno, dovoli finančno deželno oblastvo. Prvi obrok se mora takoj po prejemu dovoljenja za plačevanje v obrokih vplačati.

Ako se le jeden dovoljenih obrokov zapadni dan točno ni vplačal, iztirjati je ves, še na dolgu ostali znesek na jedenkrat, eventuelno potom izvršila. Zamudnih obresti v tem slučaju ni terjati.

Kredit za izdelovalce likerjev se dovoli le proti popolni varščini za odpadajoči dodatni davek, katero varščino je položiti na način, kakor ga predpisuje izvršilni predpis k zakonu o davku na žganje v § 32.

Na dan, s katerim poteče dovoljeni odlok, je plačati kreditirani znesek na dodatnem davku točno pri onem uradu, pri katerem je dodatni davek predpisan. Ako pade plačilni dan na nedeljo ali praznik, je opraviti plačilo naslednji delavnik. Ako se v pravem času ne plača, iztirjati je dodatni davek izvršilnim potom.

VI. Prigledu zavezane osebe.

V dôbi v členu II., odstavek 5. zakona, navedenih 60 dni, od 1. septembra l. 1901 računjeno, smatrati je izdelovalce žganja ter one, kateri trgujejo z žganimi opojnimi tekočimi ali se pečajo s točenjem ali s prodajo istih na drobno, glede dodatnega davka niso niti oproščeni, niti ne stoje pod vezjo državne žganjarine, izkazati dobavo ali plačilo dodatnega davka, odnosno povišanega davka.

Finančni organi so po § 271. carinskega in državnega monopolnega reda upravičeni, kedarkoli se jim zdi potrebno, v hranišča, kakor tudi v obrtovališča in prodajališča, v katerih se hranijo in razpečavajo žgane opojne tekočine, vstopiti po dnevu, izvršiti v njih ovedbe, zaloge dodatnemu davku podvrženih žganih opojnih tekočin zapisati ter z ozirom na rok prijave in plačila zahtevati izkaz o dobavi ali o plačilu dodatnega davka, odnosno povišane davščine.

Opustitev predpisanega izkaza dobave, odnosno plačila dodatnega davka se kaznuje s štiri- do osemkratnim zneskom dodatnega davka za ono množino alkohola, glede katere se je izkaz opustil.

Dodatek.

Dežela: Finančni okraj:

Davčni okraj:

Prijava

o onih zalogah dodatnemu davku podvrženih žganih opojnih tekočin, katere poseduje podpisanec.*)

Ime, značaj posestnika, njegovo bivališče, ulica in popisna številka.	Označba prostorov, v katerih se hranijo žgane opojne tekočine.	žganih opojnih tekočin						Hektoliterske stopinje (litri) čistega alkohola v teh množinah	Opomba
		posod			Vrsta (v trgovini običajno ime)	Množina (litri)	Alkoholovitost po stodelni alkoholometerski lestvici		
		Število	Vrsta in znaki	Številke					

. . . . . dné . . . . . 1901.

Podpis stranke:

*) V tej prijavi je napovedati celo zalogo na žganih opojnih tekočinah, uštevši dodatnega davka proste množine po pet, odnosno deset litrov alkohola. Kadar zaloga, katero je prijaviti, pet hektolítrov ne presega, opusti se lahko napoved alkoholovitosti in hektoliterskih stopinj ter napove množina samo približno.

Rešitev.

1. Oddano dné . . . . . 1901.

2. Podatki dné . . . . . 1901 izvršene uradne preiskave:

3. Od ovedene skupne množine . . . . . hektoliterskih stopinj (litrov) alkohola znaša po odbitku prostih . . . . . litrov alkohola dodatni davek . . . . kron . . vin., reci . . . . . kron . . vin.

Ta znesek je vplačati pri c. kr. . . . . uradu v . . . . . .

najkasneje tekom osem dnij

eventuelno naj se navede dovoljenje za plačilo v obrokih ali za odlog.

. . . . . dné . . . . . 1901.

Podpis stranke: Podpis finančnega organa:

Na predstoječa določila opozarja se s tem v svrho natančnega postopanja po istih s pripomnjo, da se prijavne golice oddajajo brezplačno pri najbližjem oddelku

finančne straže in da se istotam dobe in dado tudi natančneja poročila in pojasnila glede prijav, katere je treba podati.

Kmetijstvo.

Streljanje proti toči.

V koliko da koristi streljanje proti toči, ni še dognano, kajti kakor se od ene strani jako priporoča, smatra se od druge strani le malo ali celo nič hasljivim podvzetjem. Da se zamore pa do prave ocene dospeti, je potrebno, da se zabilježuje slučaje dobrih in slabih uspehov. Prevaglica bode pri takem zabileženju gotovo merodajna. Danes objaviti hočemo poročila iz Italije, kjer je streljanje proti toči vlada sama v roke vzela ter tako naredila, da razločujejo Italijani — v porogljivem smislu se ve da — razun vojne artilerije še tako zvano: „artileria contra tempostale". To današnje poročilo posneto je iz avstrijskega časnika „Allgemeine Wein-Zeitung" št. 31. iz dne 1. t. m. in se glasi v najnatančnejšem prevodu tako-le:

Neuspehi streljanja proti toči v Italiji. Pri velikem obsegu katerega je zadobilo streljanje proti toči v Italiji, morajo tamošnja zavarovalna društva prav posebno zanimanje gojiti za vestno zabiležitev doseženih uspehov. Zato je vzajemna zavarovalna družba v Milanu pozvedovala o uspehih streljanja v krajih, v katerih je morala v letu 1900 vzlic streljanju tam obstoječih strelnih društev, vender škodo provzročeno po toči plačevati. Kakor poroča „Neue Züricher Zeitung", niso s streljanjem proti toči v obče tistih uspehov dosegli, katere se je pričakovalo. Učenjaška opazovanja, katera se je pri tem po kongresu v Casale gojilo, ponižala so visokonapeta pričakovanja, prav globoko. V obče je bilo streljanje proti toči v letu 1900 v mesecu aprilu uspešno, toda 25. dan meseca maja, otvoril je pa za celo poletje neprenehljivo vrsto neuspehov. Dne 25. nastala je nevihta v Asoli. Poljski pridelki uničeni so bili popolnoma; jednako povsod tam, kjer se nahajajo strelne postaje, kakor tam, kjer jih ni. Najhujše potolkla je pa toča ravno središče strelnih postaj, namreč ob cesti v Bassano. Ravno tistega dne je bila velika nevihta v Campiglia de Berici, v Vincenški provinci. Prizadet je bil pri tej priliki jugovzhodni vogal zemljišč, katera je strelna zadruga navedene občine branila. Pri tem ostal je zapadni del čisto nepoškodovan, vzhodni je bil pa potolčen v kljub streljanja ravno tako popolnoma, kakor so bili popolnoma potolčeni kraji nad in pod strelnimi postajališči, v katerih se je streljalo. Da, poškodovan je bil še posebno kraj, oborožen s 6 topovi, in pripisovati se je hotelo to slučaju, da se je mej streljanjem jeden top razletel, tako da je po par strelih nerabljiv postal.

Dne 16. junija je obiskala izjemno velika nevihta Monte Belluno, ter se čez kaj obsežno poljišče tamošnje strelne zadruge raztegnila. Njena smer bila je od vzhoda proti zapadu. Ta nevihta pustila je prve črte strelnih postaj nepoškodovana, znesla se je pa pred predzadnjo črto strahovito. Žito je bilo uničeno do 70 %, to zaključbo temuč, da se nahaja dotično polje v središču strelnih topov, iz katerih se je neprenehoma streljalo. Iz posameznih topov ustrelilo se je še celo do 155krat. Kakor tam, streljalo se je tudi drugod več kilometrov na okolu, pa povsod potolkla je toča popolnoma jednako. Čudno je pa bilo to, da je toča prenehala, kakor hitro so nevihtni oblaki čez strelne črte prišli.

To je ravno jeden tistih slučajev, kateri dvomljivost v uspeh streljanja proti toči najbolj utemeljuje. Ako bi namreč streljanje na stanje toče res zabranilo, ostati bi moralo poljišče med prvo in zadnjo strelno črto nepoškodovano. V tem slučaju bilo je pa ravno obratno, komaj so nevihtni oblaki čez zadnjo strelno črto splavali je toča ponehala. Jednakih slučajev navesti bi se dalo še dosti. Osobito dve nevihti obudili sta vsled njih velike obsežnosti po celi Italiji veliko občudovanje. Oni bili sta sploh največji, kar so jih v poslednjih letih na Italijanskem doživeli, in poškodovali so pa najbolj ravno tiste kraje, kateri so z strelnimi postajami previdení. Dne 9. avgusta popoludne ob 4. uri, zadeta je bila občina Zenson province Previso po strašanski nevihti. Okolišče te občine šteje 23 topov, kateri so na glasu da jako visoko nesejo. Tega dne napravila se je z veliko naglostio lokalna nevihta. Četrtinko ure pred pričetkom toče se je začelo že streljati in streljalo se je med nevihto neprenehoma s tako pridnostjo, da so nekateri topi do 90 patron porabili. V klub temu je bil ves srednji del poljišča popolnoma uničen.

V Monastiru je strelna zadruga, katera šteje 65 streliščnih postaj. Dne 11. avgusta streljalo se je na vseh postajah že ½ ure pred pričetkom toče. Hasnilo ni vse nič, celo poljišče je bilo uničeno. Koruze in grozdja potolkla je toča do 70 %. Uspehi streljanja proti toči niso toraj v Italiji Bog ve kaj spodbudni. Tudi letos pojavili so se že prav pozora vredni neuspehi. Med drugimi uničila je toča dne 9. maja t. l. okolico Conegliana tako, da je tam ob tretjino vinske letne, to ukljubo temu, da je tam streljanje proti toči prav dobro organizovano. —o—

Kmetijske raznoterosti.

Kako pripravimo lan, da dobimo dobro namizno olje? Vsakomur je znano, da se pripravlja iz lanenega semena olje, katerega potrebujejo razni rokodelci. Pa to olje ima zopern duh in okus, in ga ne moremo rabiti za namizno olje. Kako bi se pa pripravilo iz lanenega semena olje, katerega bi mogle porabiti naše gospodinje, kakor porabijo olje od maka in buč? To je lahko, samo treba se je potruditi. Odvzeti mu je treba taisti zopern duh. To pa dosežeš s tem, da laneno seme s kropom poliješ. Kolikor si ga namenil za olje, deneš ga v veliko skledo ali pa škaf, vliješ krop nanj in potem hitro zmešaš, da povsodi vrela voda doide. Potem deneš seme v več skled in ga v peči tako dolgo sušiš, da se popolnoma razdrobi, ker se pri kropanju trdo v kepe sprime. Delo je

sitno, pa se že izplača. Kadar je seme suho, daš ga v mlin, kjer imajo priprave za izgotavljanje bučnega in makovega olja, in dobiš od njega ravno toliko in tako dobrega olja, kakor od bučnih pečk ali od maka. Najboljše seme za olje je od zimskega lanu, ker ima najbolj čvrsto seme. Zato se priporoča v obilici sejati lan, kjer uspeva, predivo porabiti za domačo obleko, seme pa za olje, ker ti da na ta način pripravljeno daje veliko več dohodkov, kakor pa če ga prodaš.

Kako se odganjajo muhe od živine? V Ameriki mešajo eno tretjino petroleja in dve tretjini kakega drugega olja in s to mešanico mažejo one dele, na katere se najrajši vsedajo muhe in obadi. Na Angležkem pa kuhajo orehovo listje in s to vodo umivajo živali. Ta voda ubije tudi jajca, ki jih muhe zaležejo v kožo. Da se iz hleva preženejo muhe, priporočajo „perzijski prah", ki se raztrosi po hlevu s takim mehom iz gumije, kakor se rabi za caherlin. Toda to se mora takrat zgoditi, kadar živine ni v hlevu. Muhe so tudi manj nadležne, če je v hlevu tema in če je prepih, grejo ven. Posebno koristne pa so lastovke, če si napravijo gnezdo v hlevu. Vsak dan polové na stotine muh. Nikar jim torej braniti, če si delajo v hlevu gnezdo. Podložiti je treba kako desko, da lastovičje blato ne kaplja na živino.

Kako se odganjajo mravlje od mladih dreves? Oveži okoli stebla prediva, v to se mravljam zapletajo noge in ne morejo višje. Če si pa blizu drevesca delajo gnezdo, polivaj zemljo s kropom in pa še primešaj nekaj petroleja (na 100 litrov vode 2 litra petroleja), toda pazi, da s kropom in petrolejem ne poškoduješ mladega drevesca.

Divji kostanj. Po nekaterih krajih je mnogo divjih kostanjev, ki navadno dobro rodijo, a ljudje ne znajo prav ceniti tega sadu. Iz divjega kostanja se da napraviti škrob (štirka) in milo (žajfa), pa tudi jako fina moka za močnate jedi. Moka divjega kostanja tudi dobro zdravilo zoper reumatizem (protin). Najbolje se pa da porabiti za živinsko krmo. Turki hranijo z divjim kostanjem svoje konje; rade ga jedo srne, jeleni, ovce, svinje in krave, pa tudi za naše konje je dober, če se jim ga daje v pravi meri. Najboljše je, če se porabi surovi kostanj, ki se na debelo stolče in ga goveja živina rada je. Takrat, ko zori divji kostanj, je sicer navadno dovolj druge krme, repna nat (repno perje), krompir, itd., pa od take krme dobi živina drisko. Zoper to je dober ravno divji kostanj, ki bolj zapira. Zato se ne sme dajati preveliko divjega kostanja naenkrat, ampak naj se meša med zeleno krmo, krompir, repo, seno, slamo. Divji kostanj se da tudi posušiti na zračnem mestu, pa se ne sme preveč na debelo razgrniti, sicer splesni, naj se tudi večkrat premeša. Najboljše je, če se suh kostanj skuha ali popari in potem daje živini. Divji kostanj prav lahko deca nabira.

Domač sir. Po mnogih krajih na Spodnjem Štajarskem so že ustanovljene mlekarne, ki delajo surovo maslo (puter) in sir. Slišijo se pa pritožbe, da prepočasi gre blago proč in s tem mlekarne škodo trpijo. Po štacunah se še vedno prodaja sir iz tujih krajev, včasih prav slab. Naj naši trgovci jemljejo sir pri domačih mlekarnah, ki delajo dosti boljši sir, kakor so tiste suhe tropine, ki se večkrat prodajajo pod imenom „švajcarskega" sira. Zakaj bi pošiljali denar na tuje, ko lahko doma ostane. Naše mlekarne pa bi tudi morale bolj naznanjati svoje blago, drugače nikdo ne ve za-nje. Skrbijo pa naj tudi, da bo njihov sir res dober in okusen. Posebno v planinskih krajih bo to lahko. Dobro bi bilo tudi, ko bi kdo spisal dober in jasen pouk, kako se mlekarne ustanavljajo in vodijo, pa kako se v njih delo opravlja.

Ajda kot zelena krma ne zaostaja za deteljo. Najboljša je škotska, srebrnosiva ajda, ker ne pozebe tako lahko in ima gosto perje. Za zeleno krmo se pa mora pokositi prej ko popolnoma odcvete, ker potem slama zgubi svoj sok in tudi perje začne odpadati. Rabi se ajda kot zelena krma za prašice, pa tudi za govejo živino in tudi za konje jn dobra. Paziti pa je, da predolgo ne leži na kupu, ker se potem ogreje in vname ter je škodljiva zdravju. Ni dobro tudi dajati preveč ajde ali celo samo ajdo, ampak mešati se mora z drugo krmo, pri govedi posebno s slamo. Za govedo in konje je dobro, če poseješ skupaj oves in ajdo, grahovico, ječmen in ajdo, ali pa koruzo in aido. To je potem zdrava in močna krma.

Poučno potovanje v Švico. Nekaj kmetov pri Lučah je dobilo od deželnega odbora štajarskega podporo, da gredo v Švico in si tam ogledajo ondotne zadruge in mlekarne. G. župnik Lekše v Lučah je pooblaščen, da gre ž njimi kot vodnik in tolmač. Želimo jim srečen pot in upamo, da bo njih potovanje na korist spodnještajerskemu kmetijstvu. Želeti je le, da bi še več kmetov dobilo take podporo, ker iz Gornjega Štajerja jih gre prav veliko.

Poučni in zabavni del.

Ženski boj na Angleškem.

„Angleška je raj ženâ, vice poslov, pekel konj", tako je imenoval neki potovalec Angleško pred par stoletji. Ta izrek je pa dandanes že mnogo zgubil na svoji veljavi. Vsakemu konju angleškega lorda se godi mnogo bolje, nego revežu iz nižjih ljudskih slojev. Glede poslov pa so razmere, posebno v modernem Babilonu - Londonu, vedno bolj amerikanske. Kaj to pomeni v mestu, kjer je dandanes jeden milijon in par sto tisoč ženskih poslov, t. j. skoro četrtino vsega prebivalstva, da se ložje misliti kakor povedati.

Najbolj upravičeno je, imenovati Angleško raj ženâ. Kajti priznati moramo, da v nobeni moderni državi ni žena bolj jednakopravna z možem, kakor baš na Angleškem. Angleška žena, posebno iz boljših slojev, ne čepi doma, kakor po ostali Evropi, ampak giblje se večinoma na prostem. Znano je, da Angležinje jako ljubijo šport. Z igro z žogo, z veslanjem na Temzi in tudi daleč zvunaj na morji, s plavanjem si urijo svoje telo. Angličanka je tudi jako dobra turistinja; hrabro in samozavestno, ne meneč se za opasnosti, pleza na najstrmejše in najvišje goré; v tem oziru prekaša marsikaterega turista s kontinenta. Angležinje, kar je samo ob sebi umljivo, se tudi udeležujejo raznih dirk in drugih zabav, katere so pri nas le moškemu spolu pristopne.

Tudi v duševnem oziru je Angličanka že davno prehitela svoje sestre z zemljine. Posebno v višjih trgovskih in finančnih krogih so i soproga i hčere temeljitejše in bolj vsestransko izobražene, kakor glava hiše. Na Angleškem je največ slikaric, pisateljic itd. Dekliška vzgoja stoji na veliko višji stopnji, nego-li pri nas. Hčeram imovitejših Angležev je mogoče, v vseh strokah znanosti in umetnosti se izobraziti ravno tako dobro in temeljito, kakor moškemu spolu, če ne še ložje, ker jim preostaja mnogo več časa, mej tem, ko se mora mož truditi v potu svojega obraza za svojo obitelj. Le učni red je še precej nedostaten. Na Angleškem se uči temeljito grške, rimske in posebno domače zgodovine, a pri tem se preveč zanemarja zgodovina drugih narodov, tako da se v angleških učilnicah o

drugih svetovnih dogodkih večje važnosti dobi samo temen pojem. Iz naravoslovja se uče samo nekateri oddelki prav natanko, druge manj važne stvari pa se popolnoma spuste. Vsled tega manjka seveda duševne zveze mej posameznimi predmeti, kar je prva podlaga vseobče omike.

Tudi polje zdravilstva ni zaprto hčeram albijonskim, in to je vsekako napredek, posebno kar se tiče ženskih in otročjih boleznij. Kar se tiče ročnosti, so ženski zdravniki nedvomno boljši nego moški. Tudi v mnogih drugih ozirih je ženska prav za to vstvarjena, dvomljivo je pa, je-li more ženska si priboriti tudi ono vsestransko strokovno naobrazbo kakor moški. Vsled socijalnega stališča potemtakem angleško ženo prav po pravici lahko zavidajo njene sestre s kontinenta. Toda glede državljanskih pravic so bile poslednje še pred nedolgim časom mnogo na boljem. Okolo leta šestdesetega pa se je zoper to začelo živahno gibanje, katero je večkrat prestopilo pristojne meje in ki še dandanes ni zaključeno. Po novi postavi o zakonu, ki je stopila na mesto one zastarele, po katerej je bila žena v zakonu skoro v vsem in popolnoma v oblasti moževej, zavzema žena nasproti možu tako stališče, da ima dandanes mož le premnogokrat povod, pritoževati se.

Stremljenje po boljšem pravnem stališču žene v javnem življenju pa je rodilo izrodke, ki naravnost izzivajo k satiri. Za poskušnjo par primerov iz londonskega lista: „Woman's Herald", kar bi se reklo po naše „Ženski Glasnik". Ta list je eden izmed mnogih časopisov, ki se bavijo jedino le z ženskim vprašanjem in ki radi sprejemajo kake doneske najstrastnejših zagovornic in zagovornikov jednakopravnosti žene z možem na vseh poljih, bodisi državnega življenja, tako tudi doneske smrtnih sovražnikov ženske emancipacije. Na prvi strani grmi z retoriškim patosom nasprotnik vsega, kar nosi krilo, češ, da ženska ni za nič druzega na svetu, nego da služi možu: ona naj kuha, šiva, pere, rodi, vzgaja itd. Par listov pozneje pa slišimo, da bode raj na zemlji, kadar bode ženski spol jednakopraven z moškim. Podati hočemo nekaj slik iz velikanskega boja, zanesenega iz Amerike, ki se bije že par desetletij na Angleškem ne samo na meetingih, ampak tudi v parlamentu, nekoliko faz iz gibanja, čegar valovi so prestopili tudi že meje naše države, nekaj značilnih momentov iz boja za žensko emancipacijo, posebno za volilno pravico ženskega spola.

Jako karakteristična v tem oziru je neka knjižura, ki jo je izdala Lady Bowyer kot odgovor na odprto pismo, katero je pisal Gladstone na člana spodnje zbornice Samuela Smitha. Gladstone, ki je bil takrat vodja opozicije, se obrača v tem pismu proti ženski volilni pravici, češ, da bi utegnilo motiti njegove politične kroge, ako bi dame, stoječe na njegovi strani, preveč poudarjale žensko volilno pravico. V tej knjižuri, obsežnej 16 strani, poudarja Lady Bowyer vedno, da ima ženski spol pravico do „vladanja" v državi. Z moškim spolom vred bi moral „imeti v rokah vajeti vlade". H koncu kliče svojim somišljenkam, naj se vender bolj potrudijo, da zadobe kaj moči v državi.

Lady Bowyer meni, da je mož že od narave ustvarjen za to, da se trudi z glavo in rokami. On naj torej izvršuje svojo in žensko voljo v državi. Sploh je Lady Bowyer mnenja, da je ženska že od narave mnogo popolnejša nego moški, češ da „ima lastnosti, katere svetu razodevajo, da je ženska volja konečna volja".

Mogoče, da misli pri tem na galantno teologijo Francozov: „Ce que femme veut, dieu le veut".

Konečno pove še, kako si misli ona, da bi ženske prišle do moči in dobile vlado v svoje roke. Ne s silo, ampak mirnim potom bi se to zgodilo. „Žena ne potrebuje vojske" pravi v visokoletečih frazah, „da se postavi nasproti možu. Ona naj bode le samosvestna, in sèn, da bi utegnila kedaj vkup trčiti, se bo razkadil v bele lilije miru. In ko jo bode mož videl v svitu lastne slave, tedaj bode čutil, da samo njena prisotnost že pomeni vladanje. On se bo dvignil in ji bode pokoren".

To naj menda zadostuje. Lady Bowyer je jedna izmej zmernejših prvoboriteljic za ženske pravice. Ona hoče doseči vse le mirnim potom, ne kakor govornica, ki je pri nekem shodu svojim somišljenkam naravnost priporočala, naj z dinamitom prisilijo moški spol, da jim izpolni stavljene zahteve. In predsednik jo je, če prav bi se večina prisotnih dam ne posluževala takih sredstev, le opomnil z modro opazko: Miss Marie Cozens je izrazila le svoje osebno mnenje". Sicer ni imel junaški predsednik druge besede za vročekrvno govornico.

Miss Buffon, neka Amerikanka, je otvorila shod, ki je bil sklican uprav z namenom, „ustanoviti novo državno obliko na podlagi politične nadvlade ženskega spola", s sledečimi besedami: „Velika vodilna misel je ta: „Kdo naj vlada na zemeljskem oblu, mož ali žena"? Ženska kri vpije po pravici, vladati na svetu in državo ter cerkev tako urediti, da se ne bodo godile nikake grozovitosti več. Mož je tako daleč zašel, dokler se je upal. Sedaj le čaka, da bi prisegel zvestobo novi državni obliki in postal njen poslušen podanik. Na čelu te nove državne oblike pa stoji žena kot glava in voditeljica. Res je, da potrebujejo žene pomoči moškega spola; ako bi pa to odrekel, bodo žene z lastjo močjo zvršile to delo".

Prisega, katero je Miss Buffon prečitala, se glasi: „Mi narod, prebivalci Amerike, smo pripravljeni, zbrati se okolo nove in božje vlade v cerkvi in državi ter je podpirati — združeno teokratično in demokratično vlado, v kateri zastopajo možje državo, žene pa cerkev, v kateri pa stoji cerkev nad državo".

Torej žensko papeštvo, katero bi zasledovalo vsem narodom in knezom.

Nadalje pravi Miss Buffon: „Žena ne bo nikdar odstopila pedi svojih pravic. Mož naj se drži jezno, naj se togoti, naj divja. Nepremakljivo bo stala žena . . . Ženam je vsaka stvar mogoča. Sveto pismo pravi, da je žena popolnoma sama stvorila človeško bitje, popolnega moža — namreč Jezusa Nazarečana . . . Sedaj nastane

veliko vprašanje, kedo bo sedel kot vladar na prestolu. Vojska za vladarski prestol se je pričela. Prevrat se bliža in odločeno je, da bo žena kot najvišja sedela na stolu. Mož naj stoji na drugem mestu! Po listinah, geometriško, znanstveno in filozofiško je dokazano, da naj žena vlada na zemlji". (Konec prih.)

Novice.

— **Osebne vesti.** Absolvirani pravnik, gospod Ivan Ditz je imenovan konceptnim praktikantom pri finančnem ravnateljstvu v Ljubljani. — Poštnim praktikantom v Ljubljani je imenovan gosp. Artur Tanšič iz Šmarja pri Jelšah. — Pri finančni straži so imenovani gg.: respicijent A. Lunder višjim respicijentom, višji paznik L. Fleischmann respicijentom, paznik Tomaž Mihelčič pa višjim paznikom. — Revident državne železnice v Lincu, gosp. Robert Seelig je premeščen v Jesenice.

— **Odlikovanje.** Gospodični Ulrika pl. Laschan in Marija Czerny v Ljubljani sta dobili Elizabetino svetinjo v priznanje njiju humanitarnega delovanja.

— **Cesarjev rojstni dan** se je dne 18. t. m. tudi v naši vedno lojalni in presvetlemu vladarju v neomahljivi ljubezni udani deželi povsod slovesno praznoval.

— **Češki kolesarji na Slovenskem.** Minoli teden je večja družba čeških kolesarjev obiskala našo deželo. Kolesarji so se mudili v raznih krajih na Gorenjskem, v Postojni in v Ljubljani, kjer so bili povsod kaj simpatično sprejeti.

— **Električna cestna železnica v Ljubljani** se izroči javnemu prometu dne 1. septembra. Mestni magistrat izda pred otvoritvijo navodila za voznike in pešče.

— **Domača umetnost.** V izložbi knjigotržca Lav. Schwentnerja je bila te dni izložena v modernem slogu izvršena diploma čast. členstva delo gosp. akademičnega slikarja Iv. Groharja. Sedaj pa sta izloženi ondi dve večji sliki gosp. akademičnega slikarja Rikarda Jakopiča. Prva predstavlja zeleneče drevje v jutranji luči, druga pa mestno ulico, po kateri hodi berač v mračni razsvetljavi noči.

— † **Anton Klein.** V ponedeljek dne 19. t. m. umrl je v Ljubljani podpredsednik trgovske in obrtniške zbornice, deželni poslanec in občinski svetnik ljubljanski gosp. Anton Klein. Pokojnik je bil mož blagega srca in redkih vrlin. Sam iz svoje moči, s svojo delavnostjo in vztrajnostjo se je povspel do visokega socijalnega stališča in si ustvaril lepo tiskarno. Sodeloval je skoraj 30 let pri raznih narodnih društvih in pri raznih korporacijah, posebno pa se je vztrajno in z veliko vnemo potegoval za koristi obrtnega stanu, kateremu je pripadal Bodi vrlemu rodoljubu in vzglednemu meščanu zemljica lahka in blag spomin!

— **Deželnozborske volitve na Kranjskem.** Te dni je bilo več shodov. V Hrenovicah je imela shod katoliška stranka in proglasila kot kandidata za notranjske občine dr. Kreka in posestnika Drobniča iz Nove vasi. Napredni kandidat Božič je imel v Rzelju in na Colu dva shoda, dr. Tavčar je imel v soboto shod v Višnji gori, v četrtek pa v Krškem.

— **Mitnice.** Koncem leta 1001 poteče zakupna pogodba glede tudeželnih eraričnih cestnih mitnic v Kalcah, Postojni, Razdrtem, Senožečah, Št. Petru, Bitinjah, Ilirski Bistrici, Medvodah, Kranju, Zgornji Kokri, Otoku, Savi, Belci pri Dovjem, Podkorenu, Škofeljci, Grosupljem, Višnji gori, Velikem Gabru, Trebnjem, Jablanu, Št. Jerneju, Kostanjevici, Krški vasi, Jesenicah, Ribnici in Jugorjah brezpogojno. Za te mitnice in za druge tudeželne erarične cestne mitnice, ki bodo vsled odpovedi dotičnih zakupnih pogodeb eventualno koncem l. 1901 proste postale, se bode razpisala v kratkem zakupna obravnava. Če bi pa ta ne imela povoljnega uspeha, in bi se mitnice med tem časom odpravile, odredilo se bode od 1. januvarja l. 1902 naprej pobiranje mitnine v lastni režiji c. kr. erarja. Da se za slednji slučaj zagotovi že naprej v pravem času potrebnih močij, katere bi pobirale mitnino na državni račun, razpiše c. kr. finnančno ravnateljstvo ob jednem natečaj v tukajšnjem uradnem listu.

— **Shod zaupnih mož v Mariboru** se je vršil v četrtek. Zastopana je bila res cela Spodnja Štajerska. O storjenih sklepih izpregovorimo prihodnjič.

— **Collegium Hieronymianum pro gente Croatica.** Že lansko leto obljubljeni papežev breve glede nekdanjega gostinca, sedaj kolegija sv. Mohorja v Rimu je izšel 1. avgusta. S tem je odpravljen kapitel in se ta premeni v kolegij za hrvatske duhovnike. Poleg vseh hrvatskih škofov ima tudi tržaški škof pravico, pošiljati v ta kolegij gojence.

— **Umrli.** Umrl je v ponedeljek zjutraj nagloma ljubljanski notar gosp. Viktor Schönwetter, star šele 49 let. Na škofjeloškem kolodvoru, kamor se je bil pripeljal z biciklom, ga je nakrat obšla slabost. Sedel je na klop in v tistem trenotku umrl. — Umrl je v Ljubljani upokojeni cestni nadzornik gosp. Vinko Premk, star 67 let. N. v m. p.!

— **Potres.** V Leskovcu pri Krškem so dne 17. t m. zopet čutili potres, ki pa je bil nekoliko slabejši od zadnjega, kateri je nekoliko poslopij poškodoval z lahkimi razpokami.

— **Nesreča v šali.** Miha Prah iz Skopice, fara Cerklje, 13 let star fant in Jos. Lužar sta se na večer pod kozolcem v Pletrjih, kjer služita, za šalo premetavala. Miha Prah pade vznak tako nesrečno, da si zlomi tilnik. ter na mestu mrtev obleži. Lužarja ne zadene nobena krivda, ker je fant po nerodnosti odletel na blizu stoječo slamoreznico. — Odkar zidajo Pletrski samostan, je to že druga večja nesreča Zidalo se bode pa še tri leta.

— **Potopljen parnik.** V Trstu zgrajeni ruski parnik „Mongolija" je dolal v sredo poskušnje vožnje v miljskem zalivu. Tu je zadel na parnik „Sebenico", ki je last družbe „Negri & Comp." v Šibeniku. Parnik „Mongolija" je s svojim sprednjim koncem zadel od strani v parnik „Sebenico" in se vanj zaril pol metra globoko. „Sebenico" se je potopil. Ponesrečil se ni nihče. Vrednost potopljenega parnika in naloženega blaga znaša 200.000 kron. Zavarovalna svota znaša samo 80.000 kron.

— **Radi 40 novčičev zgubil glavo.** „Obzoru" javljajo iz nove Gradiške: V neki krčmi v Cerniku se vsako nedeljo shajajo delavci ondotne pilarne in kartajo vse noči. Dne 4. t. m. sta kartala žid Müller, sin trgovca, in delavec Orlović. Müller je zgubil 40 novč.; ker pa jih ni hotel dati Orloviću, mu je le-ta dal klofuto, rekoč: „Sedaj udari ti mene, ako nočeš, da udarim zopet jaz tebe"! Müller pa je hitel v kuhinjo, kjer je našel žepni nož, s katerim je, povrnivši se, udaril Orlovića po vratu in mu presekal vratno žilo. Vsled silnega odtoka krvi je ranjeni umrl v malo minutah. Židamorilca so prijeli še isto noč ter ga izročili okrajnemu sodišču.

— **Strela je ubila 5 oseb** v Ribarem v Hercegovini dne 22. julija v hiši kmeta Buhe. Ubite so bile žena in pa 4 hčere. Kmet in sin sta le obžgana.

— **Vročina in domobranci.** Iz Budimpešte javljajo, da je domobranski minister baron Fejervary izdal nalog, naj se vse vaje domobranskih čet radi velike vročine odslej vrše po noči.

— **Mati prevzela hčeri soproga.** V madjarsko kopelj Lueski je prišel nedavno trgovec Ladislav Banyaszc s

svojo soprogo in taščo. Mož je ostal tam nekoliko dni in je imel potem odpotovati, pustivši v kopelji ženski sami. Kar naenkrat pa se je mož premislil in je ostal tam še dalje. Vsi trije: on, žena in njena mati so se izvrstno zabavali. Nekega dne se je poslovil od soproge, rekši jej, da odpotuje takoj. Soproga je šla, nič hudega sluteč, v kopelj, a mož jej je med tem pobegnil z njeno materjo. Ko se je prevarjena žena vrnila, dobila je pismo matere, katera jo je prosila oproščenja, ker jej je prevzela soproga, a ona ne more živeti brez njega. Hči se je nato hotela zastrupiti, a jej je zdravnik še pravočasno otel življenje.

— **Kako se širijo tuberkule?** Oni, ki so poklicani v to, da varujejo ljudi pred prenašanjem tuberkul, naj bi obrnili svojo pozornost dejstvu, ki more pripomoči v prenašanje bacilov. In to so: prtiči po gostilnah. Večina gostilničarjev namreč daje prtič dvem, trem, štirim gostom zaporedoma, ne da bi jih opral, ampak jih le nekoliko zmoči in dene pod prešo. Že ta način sam je zopern in nedostojen, a za prenašanje tuberkulov najprimerneji in najprikladneji. Bog ve, koliko bolezni se razširja na ta način!

— **Hvaležnost živine.** Nemški listi pripovedujejo sledečo dogodbico: Neka strasburška dama je našla na strehi svoje hiše štorkljo, ki je imela ranjeno perutnico. Gospa je vzela štorkljo k sebi in jej z veliko potrpežljivostjo ozdravila rano. Štorklja je bila dami za ta čin tako hvaležna, da se ni hotela ločiti od nje. Povsod, kamor je šla gospa, spremljala jo je verno hvaležna štorklja; na cesti, po stopnicah, na stanovanju, vedno je korakala s svojima dolgima krakoma poleg nje. Zastonj je skušala dama, da bi hvaležno ptico spustila zopet na prosto; ko jo je izpustila iz okna, je prišla zopet pri vratih nazaj.

— **Nemške surovosti.** Vojaško šodišče v Vratislavi na Pruskem je obsodilo podčastnika Karla Tourbierja v 9mesečno ječo. Ta junak nemške vojske je bil obtožen zavoljo 63 slučajev ponavljalnega trpinčenja vojakov. On je namreč na tako surov način trpinčil nekega vojaka, da se je moglo dokazati, da je revežu, ki je bil šele nekaj mesecev v službi, dal 200 zaušnic, ter ga še na druge nespodobne načine mučil. Ob neki pregledbi je dobil na istem vojaku pomanjkanje enega gumba, in zato je ž njega strgal vso obleko na kose, tako, da je bil vojak popolnoma nag. Drugič mu je vrgel nočno posodo v glavo, ker se mu je zdelo, da mu je ni dovolj natančno izpral. Drugi dan ga je z bičem 10krat udaril po plečih in vojak je moral v tem času v navzočnosti svojih tovarišev s pripognjenim hrbtom čakati, dokler mu je vseh deset batin odmeril. — Takih in drugih surovostij je moral nesrečni vojak dan za dnevom prenašati, ali konečno se je tudi njegova velika mera potrpežljivosti napolnila in odločil se je, postopanje Tourbierjevo razodeti stotniku, kateri je odredil preiskavo. Ko je za pritožbo vojaka zvedel Tourbier, ga je precej začel nagovarjati, naj vse prekliče, da bode v naprej ž njim boljše ravnal itd., toda vojak mu je mirno odgovoril, da je zdaj že prepozno, kajti vso zadevo ima v rokah stotnik, kateremu je izpovedal vse. Na ta odgovor je Tourbier začel vojaku groziti, da ga usmrti, ako bode kaznovan. — Sodišču je bil stavljen predlog, naj se Toubierja kaznuje z zaporom in degradacijo, ali sodišče je pritrdilo samo 9mesečni zapor. V degradacijo ni sodišče privolilo, ker se obtoženi v službi ni nečastno vedel.

— **Berolinska morala.** Te dni je zasledilo redarstvo v Berolinu veliko število bogatih tvorničarjer in drugih podjetnikov, kateri so povabili že čestokrat v posebne sobe neke restavracije 11 žensk ter so imeli tam orgije, kakoršnih ni možno popisati.

— **Posebne vrste ustanova.** V jeseni preteklega leta je umrla knjižničarica narodne knjižnice v Parizu, gdč. Marija Pelechet. V svoji oporoki je določila jedno nagrado 500 fr. za dve najboljši knjigi o mrčesih, ki uničujejo knjige.

— **Sultanovi darovi črnogorskemu knezu.** Sultan je šele pred dvemi leti podaril črnogorskemu knezu dragoceno ladijo. Sedaj je sultan v Genovi naročil ladijo za 400.000 K ter jo bode poklonil zopet črnogorskemu knezu.

— **Sultanov nos.** Turški sultan ima jako velik nos, in je pri „razžaljenjih“ tega nosu jako občuten. — Z ozirom na ta sultanov nos je turška cenzura v Carigradu prepovedala igrati Rostandovo dramo „Cyrano de Bergerac“, kjer mora junak te drame nastopiti z jako velikim nosom.

— **Najzdravejša dežela v Evropi** je Švedska, kjer je umrljivost sedaj 16·5 od tisoč, na Angleškem znaša umrljivost 18·8 na tisoč, 22·2 na Erancoskem in v Avstriji pa 29 odstotkov.

— **Koliko je gozdov v Evropi?** V vsej Evropi je 303,232.009 hektarov gozdov, torej približno jedna tretjina vse površine. Največ gozdov poseduje Rusija, in sicer ima 205,000.000 hektanov. Na Švedskem odpade na vsakega prebivalca 30 hektarov gozda, v Avstro-Ogrski 26, v Nemčiji 28, v Franciji 24, v Italiji 12, v Danski 8, na Angleškem pa po 4 hektare gozda.

— **Moderni topovi.** Leta 1892 izgotovil je Krupp v Essenu top, katerega izstreljeni naboj je dosegel na kviško 6230 *m* višine, v daljavo pa 20·2 *km* Od tistega časa pa je Krupp že dolgo premagan in nadkriljen. V Novem Jorku imajo sedaj okrožne topove, kateri nesejo 25 *km* daleč.

— **Največja ura.** Na mestni hiši v Filadelfiji v Ameriki je največja ura na svetu. Kazalnik, v premerju 7·6 *m*, je električno razsvetljen. Bronast minutni kazalec je natakanjen na 6.1 *cm* debelo vreteno, je 3·70 *m* v premerju in tehta 226 *kg*.

— **Pisateljica potepuhka.** Redko energijo je pokazala angleška pisateljica Ada Sparov. Namenila se je, da spiše roman o pouličnem svetu, ki se shaja na klatari v bedi od danes do jutri. V ta namen je šla sama v ta poulični svet. Oblekla se je v cunje in živela skupno s temi ljudmi tako, kakor so živeli oni. Vsako delo je vzela v roke, je li bilo lahko, ali težko in nizko! Ko je preživela tako nekoliko mesecev ter nabrala gradiva za svoj novi roman, povrnila se je zopet v svoj prejšnji stan ter zapustila pouličnjake, med katerimi si je pridobila mnogo simpatij. Roman bo skoro dovršen, ter ga angleška inteligenca pričakuje z veliko napetostjo.

— **Kedaj so gasilci koristni.** Iz Čikaga se naznanja sledeča dogodba: V Ewanstownu je hotel dr. Dowie, ud neke skrivne sekte, predavati in ljudstvo vnemati za svoje nauke. Prišlo je na shod veliko njegovih prijateljev in tudi nasprotnikov. Šum je vedno naraščal tako, da policajem ni bilo mogoče vzdrževati redu. Predsednik shoda je dal znamenje gasilcem, kateri so bili takoj na lici mesta in v prepričanju, da je nastal požar, je takoj zažela brizgalna delovati, in v par trenutkih so bili vsi zborovalci razkropljeni.

— **Žalostne razmere angleških gledaliških igralcev.** V Londonu sta se zastrupili te dni sestri Ida in Edita Jeolandovi, gledališki igralki, zaradi revščine. V domovini Shakespearovi imajo malokdaj gledališki igralci pristno veseloigro; pred nekaj časa je pri skušnji neki igralec omedlel od lakote. Tudi obe nesrečni sestri sta v pismu, v katerem se poslavljata od matere, naznanjali, da ste se že utrudili v boju za eksistenco, ter da hočete končati to brezupno življenje, katero je bilo za nju le zmiraj žaloigra . . .

— **Novo kitajsko glavno mesto.** Kitajska cesarica-vdova je svojemu velikemu svetu naznanila, da Pekin ne bo več glavno mesto Kitajske, ampak da postane odslej glavno mesto Kaifongfu v provinci Henau. Cesarica je izjavila, da se v Pekin boji priti, ker misli, da bi jo ondi zvijačno ujeli. Kaifongfu leži blizu veletoka Hwangho. Mesto ima 6 mošej in 150.000 prebivalcev. Kaifongfu ima jedino židovsko naselbino na Kitajskem. Kaifongfu je bilo pod imenom Tungking od 1280 do 1405 l. glavno mesto Kitajske.

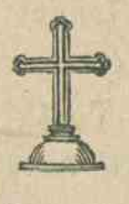

Trgovinska in obrtniška zbornica za Kranjsko naznanja pretužno vest, da je njen zaslužni večletni podpredsednik, preblagorodni gospod

Anton Klein

hišni posestnik, lastnik tiskarne, lastnik zlatega zaslužnega križca s krono, deželni poslanec, ravnatelj mestne hranilnice ljubljanske itd., itd.

danes popoludne po kratki mučni bolezni, v 72. letu svoje dobe mirno v Gospodu zaspal.

Pogreb bode v sredo, dne 21. t. m. ob 5. uri popoludne iz hiše žalosti v Špitalskih ulicah št. 5 na pokopališče k sv. Krištofu.

V Ljubljani, dne 19. avgusta 1901.

Loterijske srečke.

V Brnu dne 21. avgusta t. l.: 31, 79, 11, 37, 63.
Na Dunaji dne 17. avgusta t. l.: 61, 71, 50, 27, 34
V Gradci dne 17. avgusta t. l.: 81, 12, 62, 86, 51.

Tržne cene.

V Ljubljani dne 23. avgusta 1901. Pšenica K 8.50 h, rž K 7.— h, ječmen K 6.40 h, oves K 7 50 h, ajda K 6.— h, proso K 6.50 h, turšica K 6.50 h, leča K 10.— h, fižol K 9.— h. Vse cene veljajo za 50 kilogramov.

Kuverte s firmo

priporoča

J Blasnik-ova tiskarna v Ljubljani.

100—300 gold. na mesec

zamorejo osebe vsakega stanu na vsakem kraju gotovo in pošteno brez kapitala in zgube zaslužiti z prodajo postavno dovoljenih državnih papirjev in srečk.

Ponudbe sprejme **Ludwig Oesterreicher,** Deutsche Gasse 8 Budapest. (3—10)

21

Da se zamore ceni **bazarski** ali **tržni robi** v okom priti, me je ena največjih švicarskih tovarn za uro pooblastila tako dolgo, da je kaj zaloge, kot **reklamo**, žepne ure prav fino izdelane skoraj **zastonj** prodajati. (10—15)

K vsaki uri se dobi usnjati tok in novoizumljeno pomanjšalno zrcalo **zastonj.**

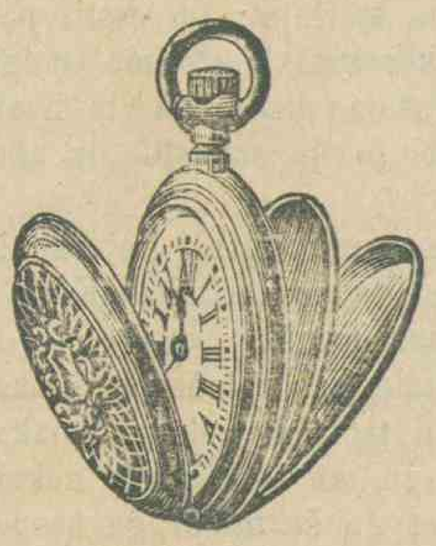

K vsaki uri se dobi usnjati tok in novoizumljeno pomanjšalno zrcalo **zastonj.**

gld. 2·10	nikelnasta anker-remont. žepna ura s posrebernjeno francosko verižico in tokom.
gld. 4·20	prava srebrna remont ura s posrebrnjeno amor. žepno verižico in tokom.
gld. 4·70	prava srebrna remont. ura za dame s posrebrnjeno angleško verižico in tokom.
gld. 11·—	prava 14karat zlata remont. žepna ura v lepi baržunasti škatulji in elegantno verižico.

Za vsako uro se jamči 3 leta.

Nepovoljne se zamenja ali denar nazaj pošlje, torej brez rizike. — Tem enaka naznanila so ponarejena. — Pošilja se proti gotovini ali po povzetju.

E. Holzer

tovarniška zaloga ur in zlatnine na debelo.

Založnik avstrijske c. kr. uradniške zveze itd.

Krakovo, Stradon 18.

Avstrijsko.

Ilustrovani ceniki zastonj in franko.

Agentje se sprejmejo.

Odgovorni urednik: **August Pucihar.** — Tisk in založba: **J. Blasnikovi nasledniki.**